

Rapport

Klacht

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Beoordeling

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Conclusie

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Aanbeveling

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Onderzoek

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Bevindingen Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken zich in het aanvraagformulier reisdocumenten alleen richt tot gehuwde vrouwen, terwijl de aanwijzing op alle gehuwde personen van toepassing is. Verzoeker acht deze bepaling verouderd gezien de mogelijkheid voor gehuwde mannen om de naam van hun echtgenote aan te nemen en gezien de mogelijkheid van een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht.

Algemeen

1. Verzoeker heeft de Nederlandse nationaliteit en is woonachtig in Brussel. In augustus 2009 raadpleegde hij de website van de Nederlandse ambassade te Brussel omdat de geldigheid van zijn Nederlandse paspoort afliep en hij een nieuw paspoort wilde aanvragen. Hij downloadde het aanvraagformulier reisdocumenten. Op dit formulier staat als toelichting bij "naam aanvrager" vermeld: "gehuwde vrouw alleen meisjesnaam".
2. Verzoeker vindt de formulering van de toelichting op het formulier niet juist en verouderd. Het is immers al sinds jaren ook voor een gehuwde man mogelijk om de achternaam van zijn vrouw te voeren. Bovendien is sinds de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht niet meer automatisch één van de partners een vrouw. Verzoeker is zelf getrouwd met zijn mannelijke partner. Ten slotte vindt verzoeker

de term "meisjesnaam" eigenlijk niet meer passen bij de gelijkwaardige positie van de vrouw in de moderne maatschappij.

3. De Nederlandse ambassade verwees verzoeker voor zijn opmerkingen over het formulier naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Op 6 augustus 2009 verzocht verzoeker het ministerie om het betreffende formulier en eventuele andere documenten, folders, website pagina's en dergelijke op dit punt te moderniseren. Als alternatief voor de formulering suggereert hij de formulering "gehuwde personen alleen geboortenaam" (in overeenstemming met het advies van de Nederlandse Taalunie; zie Achtergrond, onder 3.).

Het ministerie liet verzoeker weten bezig te zijn met de ontwikkeling van een nieuw paspoortaanvraagformulier waarbij de term "geslachtsnaam" aanvrager (in plaats van "naam aanvrager", N.o.) gebruikt zou worden. De toevoeging "gehuwde vrouw alleen meisjesnaam" zou worden gehandhaafd omdat deze, zoals de praktijk uitwijst, door de doorsnee aanvrager het beste werd begrepen. Tot op dat moment had zich bovendien geen verwarring of andere complicatie voorgedaan met betrekking tot deze formulering.

Klacht bij de Nationale ombudsman

4. Bij brief van 20 augustus 2009 wendde verzoeker zich tot de Nationale ombudsman. Hij klaagde over de manier waarop hij door het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd aangesproken, via het aanvraagformulier voor paspoorten dat bij hen in gebruik is. Hij benadrukte dat het wat hem betreft een principekwestie over overheidscommunicatie in zijn algemeenheid betrof. Hij meende dat de overheid zich in haar publicaties op een correcte wijze diende te richten op alle burgers en niet - omwille van de begrijpelijkheid - tot de "doorsnee burger". Dit gold temeer wanneer de mannelijke "niet doorsnee burgers" om die reden als vrouw werden aangesproken. Door gebruik van een geslachtsneutrale term voelt iedere burger zich erkend en correct aangesproken.

Reactie minister van Buitenlandse Zaken

5. Op 14 september 2009 stuurde de Nationale ombudsman de klacht van verzoeker ter behandeling door aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In reactie op de klacht liet het ministerie weten weliswaar begrip te hebben voor het pleidooi van verzoeker maar desondanks geen aanleiding te zien het aanvraagformulier op dit onderdeel te wijzigen.

Daarop verzocht verzoeker de Nationale ombudsman de klacht te behandelen.

6. In het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman liet de minister desgevraagd weten wat het bezwaar was om de huidige tekst te vervangen door de tekst dat gehuwde personen bij geslachtsnaam hun geboortenaam moeten vermelden. Hierdoor zou volgens de minister een term worden geïntroduceerd die - anders dan "geslachtsnaam" - in geen enkele wettelijke bepaling werd gebezigd. Hierdoor zou de

eenheid van terminologie worden doorbroken, hetgeen de duidelijkheid niet zou dienen. Bovendien herhaalde de minister dat nimmer was gebleken dat de eerdergenoemde toelichting vragen oproep of aanleiding gaf tot complicaties, zodat er geen reden tot aanpassing van de formulering bestond.

Beoordeling

7. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat overheidsinstanties burgers als mens respecteren en hen beleefd behandelen. Dit brengt met zich mee dat de overheid in zijn contacten met de burger geen groepen mag uitsluiten.

8. Verzoeker wijst er terecht op dat de formulering "gehuwde vrouw alleen meisjesnaam" als gevolg van gewijzigde regelgeving verouderd is. Vroeger was het gebruikelijk dat een gehuwde vrouw de naam van haar man voerde. Dit was op grond van de toenmalige regelgeving mogelijk. Sinds 1998 bestaat ook de mogelijkheid dat de gehuwde man de naam van zijn vrouw voert (zie Achtergrond, onder 1.). Daarnaast is het huwelijk vanaf 1 april 2001 ook opengesteld voor personen van hetzelfde geslacht (zie Achtergrond, onder 2.), die ook de mogelijkheid hebben om elkaars naam aan te nemen. De overheid negeert met de formulering "gehuwde vrouw alleen meisjesnaam" een man die de naam van zijn vrouw voert, alsmede een man die met een man gehuwd is en de naam van zijn echtgenoot voert. Daarmee wordt wellicht ook ten onrechte de indruk gewekt dat de aanwijzing niet voor hen opgaat en zij niet hun (oorspronkelijke) geslachtsnaam dienen in te vullen.

9. De minister van Buitenlandse Zaken voert de "doorsnee burger" op, voor wie deze terminologie het meest begrijpelijk zou zijn. Nog los van de vraag wie de overheid als de doorsnee burger beschouwt, behoort de overheid in de communicatie met burgers rekening te houden met alle burgers. Nu bepaalde categorieën burgers door deze formulering worden uitgesloten, acht de Nationale ombudsman het handhaven van de tekst in strijd met het vereiste van correcte bejegening. Dit brengt met zich mee dat de Nationale ombudsman de suggestie van verzoeker om een geslachtsneutrale term te gebruiken, onderschrijft. Nu de thans gebruikte term "meisjesnaam" geen wettelijke term is lijkt het geen bezwaar deze term eventueel door een andere niet wettelijke term te vervangen.

De onderzochte gedraging is daarmee niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is gegrond wegens schending van het vereiste van correcte bejegening.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de minister van Buitenlandse Zaken is overweging om:

1. de formulering van de aanwijzing "gehuwde vrouw alleen meisjesnaam" op het aanvraagformulier reisdocumenten aan te passen door gebruik van een geslachtsneutrale aanwijzing die in overeenstemming is met de huidige wetgeving op het gebied van het naamrecht en het huwelijk.
2. deze kwestie aan te kaarten bij de overige ministeries en met name bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken om aan te dringen op aanpassing van deze formulering in aanwijzingen op standaardformulieren en eventuele andere documenten, folders, website pagina's en dergelijke binnen de gehele Nederlandse overheid.

Achtergrond

1. Burgerlijk Wetboek Boek 1, Titel 2

Artikel 9

"Een vrouw die gehuwd is of die gehuwd is geweest dan wel wier partnerschap geregistreerd is of is geweest en die niet is getrouwd na beëindiging van de registratie of is hertrouwd dan wel niet een geregistreerd partnerschap is aangegaan na beëindiging van het huwelijk of opnieuw is aangegaan, is steeds bevoegd de geslachtsnaam van haar echtgenoot of van haar geregistreerde partner te voeren of aan de hare te doen voorafgaan dan wel die te doen volgen op haar eigen geslachtsnaam.

Indien het huwelijk door echtscheiding is ontbonden en daaruit geen afstammelingen in leven zijn dan wel indien het geregistreerd partnerschap op de wijze bedoeld in artikel 80c, onder c of d, is beëindigd, kan de rechtbank, wanneer daartoe gegronde redenen bestaan, op verzoek van de gewezen echtgenoot of de gewezen geregistreerde partner aan de vrouw de haar in het eerste lid toegekende bevoegdheid ontnemen.

Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de man die gehuwd is of gehuwd is geweest dan wel wiens partnerschap geregistreerd is of is geweest en die niet is getrouwd na beëindiging van de registratie of is hertrouwd dan wel niet een geregistreerd partnerschap is aangegaan na beëindiging van het huwelijk of opnieuw is aangegaan."

2. Wet openstelling huwelijk (Stb. 2001, nr.9)

Wet van 20 december 2000 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht (ingangsdatum

1/4/2001)

3. Taaladvies Nederlandse Taalunie

t

"Geboortenaam, meisjesnaam

Vraag

Bestaat er een algemener, sekseneutraal alternatief voor het begrip meisjesnaam (in de betekenis 'familienaam van een gehuwde vrouw')?

Antwoord

Als sekseneutraal alternatief, dat wil zeggen een alternatief dat niet geslachtelijk gespecificeerd is, voor meisjesnaam kan geboortenaam gebruikt worden.

Toelichting

Met betrekking tot de familienaam van gehuwde vrouwen bestaat er van oudsher een verschil tussen de Belgische en Nederlandse wetgeving: als een Nederlandse vrouw er bij het huwelijk voor kiest om de familienaam van haar man over te nemen, wordt die naam haar officiële familienaam. Een Belgische vrouw behoudt na het huwelijk officieel altijd haar eigen familienaam. In de praktijk kan ze wel de familienaam van haar man gebruiken.

Om de oorspronkelijke familienaam van een gehuwde vrouw aan te duiden, wordt traditioneel het begrip meisjesnaam gebruikt.

(1) Een vrouw die gaat trouwen en ook carrière wil maken, kan beter haar meisjesnaam houden.

(2) Haar meisjesnaam is Duchateau, maar iedereen kent haar als mevrouw Persy.

Onder andere door de vrij recente invoering van het homohuwelijk in Nederland en België kan de behoefte ontstaan aan een sekseneutraal alternatief voor het begrip meisjesnaam. In de naslagwerken is tot nog toe geen alternatief opgenomen dat zowel kan verwijzen naar de oorspronkelijke eigen familienaam van een gehuwde vrouw als naar de oorspronkelijke eigen familienaam van een gehuwde man. Uit de praktijk blijkt geboortenaam een bruikbaar alternatief te zijn.

(3) Om te vermijden dat sommige poststukken verloren gaan, kunt u op uw postbus het best ook uw geboortenaam vermelden.

(4) Bij hun huwelijk heeft Roel de familienaam van Mathias aangenomen. Zijn geboortenaam gebruikt hij zelden.

Zowel in Nederland als in België behouden vrouwen steeds vaker hun eigen naam wanneer ze trouwen. De meisjesnaam of geboortenaam is dan niet aan de orde."

Achtergrond

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.